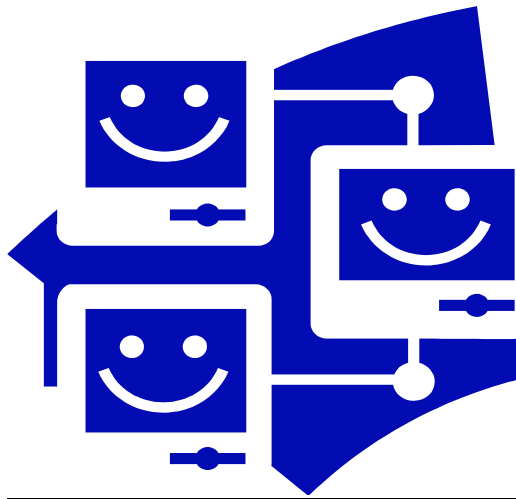

IMPLEMENTERING AF E-LÆRING PÅ SOCIALT OPHOLDSSTEDS INTERNE SKOLE.

IDÉOPLÆG TIL ET UDVIKLINGSPROJEKT

**© LONE AMBJØRN
MARTS 2010**

**ALLE RETTIGHEDER FORBEHOLDSES.
MEKANISK, FOTOGRAFISK ELLER ANDEN GENGIVELSE AF ELLER KOPIERING
FRA DETTE DOKUMENT ER, IFØLGE DANSK LOV OM OPHAVSRET, IKKE TILLADT UDEN
FORFATTERENS/EJERENS SKRIFTLIGE SAMTYKKE.**

IMPLEMENTERING AF E-LÆRING PÅ SOCIALT OPHOLDSSTEDS INTERNE SKOLE. IDÉOPLÆG TIL ET UDVIKLINGSPROJEKT

Indledning:

I en rapport om resultaterne fra en europæisk konference om it og specialundervisning¹ foretaget af en flernational forfattergruppe er det lykkedes at samle interessante synspunkter om undervisning og specialundervisning anskuet ud fra et informationsteknologisk perspektiv (Andersen et al. 2002).

Blandt en række fælleseuropæiske problemstillinger anføres, at der er for stor en del af en årgang, der ikke gennemfører en faglig uddannelse. Specielt fremhæves her en høj frekvens af børn og unge med dysfunktioner, som enten frafalder skolen eller kommer ud på arbejdsmarkedet med utilstrækkelige basale kompetencer, selv om de har gennemført en formel uddannelse. Dette belaster samfundet og begrænser den enkeltes muligheder (op.cit.: 5-6).

I folkeskolens læseplaner indgår krav om it-relaterede aktiviteter, og derfor har også elever med særlige behov krav på at oparbejde it-mæssige kompetencer med henblik på kommunikation, samarbejde og læring med medansvar for samme. Eleverne har krav på at få styrket deres individuelle udvikling (bl.a. udnyttelse af personlige potentialer, evne til at analysere situationer, udnytte informationer, udvælge informationer og til selvstændig stillingtagen osv.), og deres menneskelige og sociale udvikling (bl.a. respekt for andre, evnen til at indgå i et fællesskab, samarbejdsevne osv.) for at sætte dem i stand til at løfte opgaverne i fremtidens samfund. At være it-ukyndig er lige så belastende for ens videre uddannelses- og jobmuligheder som manglen på læse- og skrivefærdigheder (Guttorm/Hansen, 2005, webversion: 4).

Uddannelsessystemet skal være gearret til at tilpasse sig en verden i forandring. Undervisningen skal støtte udviklingen af både individuelle og sociale kompetencer hos eleven, hvis forskellige læringsbehov skal tilgodeses. E-læring kan understøtte undervisningen dels ved at være et redskab til kompensation for vanskeligheder, dels ved at være et redskab til at opstille nye læringsmiljøer, således at undervisningen kan målrettes den enkelte elevs behov. I specialundervisningen skal computeren først og fremmest bruges som et pædagogisk værktøj, og informationsteknologien skal tilføre specialundervisningen nye metoder og nyt materiale (Guttorm/Hansen, 2005, webversion: 2)

I rapporten (Andersen et al. 2002) fremhæves derfor nødvendigheden af, at der i skolen, som bør opfattes som en lærende organisation, sker en pædagogisk omstilling, der kommer til udtryk i dens vision og praktiske virke. Denne omstillingsproces kan støttes gennem anvendelse af informationsteknologien i den daglige undervisning. Pædagogiske tilgange som differentiering, variation og fleksibilitet, der karakteriserer den tidssvarende undervisning, vil implementering af e-læring bidrage til at optimere.

De elektroniske muligheder kan endvidere styrke kommunikation og samarbejde imellem elever, imellem undervisere og imellem elev(er) og underviser(e). Og it-mediet anbefales udnyttet til at engagere ledelse og undervisere i internt samarbejde, faglige og pædagogiske drøftelser, samt it-støttet efteruddannelse.

¹ Konferencen blev afholdt i et samarbejde imellem Socrates programmets Minerva aktion og Undervisningsministeriets KVIS-program.

På trods af e-lærings store potentiale, er denne læringsform i Danmark endnu ikke et naturligt valg på lige fod med andre former for kompetenceudvikling som fx den traditionelle tilstedeværelsesundervisning. Dette bunder i en række psykologiske, organisatoriske og institutionelle udfordringer og barrierer, som skal håndteres og overvindes. For nogles vedkommende kan det gøres relativt let, medens andre, som fx at hverken ledere eller undervisere er i besiddelse af reelle forestillinger om, hvad e-læring kan bruges til, vil kræve udvikling af en fremadrettet strategi (National strategi for ikt-støttet læring (2007: 3-5²). På denne måde kan det i højere grad sikres, at e-læring bliver et naturligt valg for flere inden for alle uddannelsesniveauer, og det uudnyttede potentiale realiseres.

Med henblik på en vellykket implementering af e-læring, bør desuden muligheden af tilknyttet forskning tages i betragtning. I et forskningsprojekt vil man beskrive, hvad der faktisk sker, når en skole tager it i brug i undervisningen. Forskere skal derfor ind og se på, hvordan undervisningen helt konkret foregår, de skal gives mulighed for at følge elever og undervisere på tæt hold, se deres produkter og drøfte det, de laver, med dem.

Vedr. lærernes rolle i implementeringsprocessen, anfører Gejel (200?) med reference til Lieberg (i CTU-Nyt 2, 2000):

"Lærerne skal selv opøve kompetencer i refleksionen over deres arbejde med ikt, således at de også bliver aktanter, når ikt-strategierne og ikt-udviklingen yderligere tager fart..."

Det er lærernes erfaringsdannelse, der skal sikre, at den teknologiske udvikling bliver til faglig og pædagogisk forandring..."

Endnu en vigtig faktor ifm. foreliggende udviklingsprojekt berøres i den omtalte rapport (Andersen et al. 2002), der peger på uddannelsesinstitutionernes tilbøjelighed til skabelse og opretholdelse af lukkede undervisningsmiljøer. Hertil skal føjes, at den enkelte skole qua sin størrelse har svært ved at skabe det fornødne faglige miljø til den videre udvikling af undervisernes faglige og pædagogiske kompetencer. Blandt de væsentligste nødvendige ændringer for at opnå øget kvalitet i uddannelsessystemerne peges på institutionernes åbning mod omverdenen og mod hinanden. Der er behov for, at skolens ledelse og undervisere til stadighed reflekterer over egen praksis og skolens rolle i samfundet. Et samarbejde i praksisfællesskaber på tværs af skoler, kommuner, regioner og måske landegrænser kan medvirke til at spejle lokale tænkemåder og handlinger og ændre lokale traditioner (Andersen et al., 2002: 34).

Skoler er forskellige, og derfor vil det samme udviklings- og omstillingsprojekt have forskellig effekt fra skole til skole, afhængigt af i hvilken grad projektets udgangspunkt er i overensstemmelse med den lokale skolekultur og -tradition. En uomtvistelig forudsætning for en vellykket implementering af e-læring er derfor, at den pågældende institutions ledelse er indstillet på at gennemføre den organisatoriske og pædagogiske omstillingsproces, der muliggør opbygningen af et innovativt orienteret og kreativt arbejdsmiljø.

² Publiceret af Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

1. OM DET SOCIALPÆDAGOGISKE OPHOLDSSTED

Af diskretionshensyn vælger jeg her ikke at oplyse navnet på det konkrete socialpædagogiske opholdssted, der ansatte mig til at udarbejde foreliggende idéoplæg til et udviklingsprojekt, idet opholdsstedet ikke længere eksisterer. Det benævnes herefter 'projektopholdsstedet' forkortet til PO.

1.1 Målgruppen

PO's målgruppe er unge af begge køn mellem 13 og 18 år. Målgruppen tilhører de såkaldte "uanbringelige unge" – dvs. unge, der ved anbringelsen er inde i en antisocial udvikling og ofte har personlighedsforstyrrelser. De har været udsat for massivt omsorgssvigt med psykiske og sociale problemer til følge. De har haft et længerevarende tilhørsforhold til subkulturer, som har skabt dysfunktionelle opfattelser og adfærd i forhold til sociale regler og samværsformer, relationer, magtgrebet, selv vurdering og -regulering. Det er unge, der har massivt behov for socialpædagogisk behandling bl.a. bestående af en forandringsproces, der gennemføres over få år, hvor deres dysfunktionelle opfattelser og adfærd ændres diametralt, og nye indlæres og trænes.

Målgruppen er desuden kendetegnet ved

- at de unge er i, eller har været inde i, en kriminel løbebane;
- at de unge er brugere af hash og stoffer, således at der er behov for afrusning, inden en psykologisk udredning kan finde sted;
- at de unge er selvskadende og har behov for at blive skærmet døgnet rundt;
- at de unge er voldelige og udadreagerende og meget vanskelige at rumme på et traditionelt normeret opholdssted;
- at de unge forlanger direkte behovstilfredsstillelse her og nu;
- at de unge mangler evne til at indgå i og fastholde sociale relationer samt til at indgå i sociale fællesskaber.
- at de unge mangler evne til at kommunikere med andre;
- at de unge har sproglige vanskeligheder og dårlig sprogbrug.

1.2 Det socialpædagogiske forløb

Det socialpædagogiske udviklingsforløb for den unge indeholder en periode med stærk yderstyring, hvor pædagogerne/de voksne er de bestemmende og ansvarlige. Dette nedtrappes, efterhånden som den unge udvikler sig og i stadig højere grad opnår både faglige som sociale kompetencer, der sætter den unge i stand til at fungere selvforvaltende.

De unge har meget individuelle behov, og det er meget forskelligt, hvor længe anbringende myndighed vurderer, at der er behov for at støtte op omkring den enkelte. I lyset af dette vil længden af anbringelse være meget forskellig.

De såkaldte *læringsture*, der overvejende tages i brug i anbringelsens første faser, er et pædagogisk værktøj, som tages i anvendelse, når det ud fra et professionelt skøn vurderes, at den anbragte unge er kommet ind i en uheldig udvikling, som må standes omgående. Der kan være tale om ophold i sommerhus i Danmark eller på en ødegård i Sverige.

2. PO's interne skole

2.1 Skoletilbud

PO driver to interne skoler fordelt på fire afdelinger med plads til ca. 20 - 25 elever. Undervisningen varetages af uddannede folkeskolelærere i samarbejde med fondens socialpædagoger og foregår som specialundervisning efter folkeskolelovens § 20, stk. 2. Der gives undervisning i obligatoriske samt øvrige relevante fag, således at det samlede ugentlige timetal svarer til folkeskolelovens minimumstimetal.

Anbragte unge hos PO vil i hele anbringelsesforløbet modtage undervisning, uagtet at den unge er over den skolepligtige alder.

2.2 Aktivitets- og kvalitetsniveau for den interne skole

Motivering af den unge til faglig indlæring er en væsentlig del af PO's' interne skoles pædagogiske målsætning. Det er med til at skabe grundlaget for en fremtid med uddannelse og job for den unge. Skolegangen er også med til at udvikle den unges kompetencer til at indgå i et samarbejde. Skolen omfatter også studie- og erhvervsvejledning og fungerer som brobygning til ungdomsuddannelserne eller som grundlag for arbejdsprøvning.

Målet er, at den enkelte ung som minimum består folkeskolens afgangsprøve.

Skolens idégrundlag er at kombinere og integrere en skole- og praktikdel.

Skolens formål er at bibringe den unge sociale og faglige kompetencer og så vidt muligt gøre den unge i stand til senere at deltage i et ungdomsuddannelsesforløb. Skolens formål søges opnået ved følgende delmål:

- Udvikle lyst og evne til egen læring.
- Udvikle den unge til en oplevelse af at kunne lære og være i besiddelse af faglige kompetencer.
- Udvikle den unges muligheder for at bruge egne ressourcer.
- Udvikle den unges sociale kompetencer, så han/hun kan indgå i relevante sociale og faglige netværk.

Der arbejdes med differentieret undervisning, således at den enkelte unges behov og evner tilgodeses .

2.3 Undervisningspersonale

Undervisningen i den i interne skole ledes af en skoleleder.

Personalet er uddannede folkeskolelærere eller har en tilsvarende kompetence opnået på anden vis. Det forudsættes, at de personer, der varetager undervisning, besidder de fornødne reelle pædagogiske og faglige forudsætninger og i øvrigt er i stand til at matche elevernes særlige behov.

Undervisningspersonalet modtager supervision og efteruddannelse.

2.4 PO's interne skoles elevgruppe

Den hidtidige skolegang har været sparsom og mangelfuld og præget af dårlige erfaringer og oplevelser. Elevernes skolegang har været præget af udsmidninger og deraf følgende skoleskift og nogen har mistet op til flere års skolegang. De har været udsat for mobning og har oplevet mange

nederlag, såvel faglige som personlige. De mangler generelt tryghed og trivsel i forhold til det at gå i skole. Fagligt ligger de på niveauer under deres alder, og de har mangelfulde basale faglige kompetencer, herunder problemer med at læse/stave, skrive og regne.

Eleverne er desuden karakteriserede ved manglende motivation, koncentrationsevne og selvtillid. De føler ubehag ved alt nyt og ukendt, der kan tilføre dem yderligere nederlag, og de kan udvise aggressivitet ved konfrontation med faglige vanskeligheder, og når der kræves noget af dem. (Delvist baseret på Bryderup/Andsager 2006).

2.5 PO's interne skoles nuværende it-mæssige status

2.5.1 Elever

- Der anvendes ikke pc på læringsturene.
- Eleverne bruger pc til skrivning af opgaver, informationssøgning, adgang til netbaseret undervisningsmateriale, logbogsskrivning samt til prøver i visse fag.
- Eleverne anvender ikke pc til forberedelse til undervisning, da de p.t. ikke gives lektier for.
- Eleverne har ikke kendskab til e-læring via netmedieret kommunikations- og læringsplatform (fx FirstClass i SkoleKom).
- Skolens pc'er er ikke tilgængelige uden for undervisningstiden. Dog kan der efter aftale gives netadgang til skrivning af logbog samt til diverse former for elektroniske spil.

2.5.2 Undervisere

- Den interne skoles undervisere anvender p.t. it til søgning af aktuelt stof samt til diverse former for netbaserede undervisningsmaterialer.
- Skolens undervisere bruger p.t. kun platformen SkoleKom (FirstClass) til opbevaring af dokumenter.
- Skolens undervisere har p.t. ingen formel ekstern kommunikation (networking) over platformen med andre undervisere/interne skoler på andre socialpædagogiske opholdssteder/"almindelige" skoler.

2.6 Implementering af LP-modellen ³

PO's interne skole er disse år i gang med en implementering af LP-modellen, der er udviklet af professor Thomas Nordahl, og er en pædagogisk analysemodel baseret på systemteori og forståelse af læringsmiljøets betydning for elevernes sociale og faglige læring.

Nordahl (2005: 15-17): " En systemisk forståelse av handlinger og atferd innebærer, at det foregår en interaksjon mellom omgivelsene og det enkelte individ. Denne forståelsen av at våre handlinger foregår i en interaksjon med omgivelsene, kan også anvendes for å forstå elevenes atferd og læring i skolen. Elevenes handlinger vil da forstås som tilpasning til de omgivelsene som finnes i skolen, og da i særlig grad den klassa eller basisgruppa elevene går i. (-)

I sosiale systemer foregår det en interaksjon i form av kommunikasjon og direkte sosial samhandling mellom aktørene. Denne kommunikasjonen og samhandlingen skaper systemet, og senere samhandling påvirkes av dette systemet. Påvirkning fra de sosiale systemer vi deltar i, kan ingen unndra seg. Sosial påvirkning finner sted enten vi ønsker det eller ikke, og den foregår i familien, på skolen, i fritiden, på arbeidet og i mange andre sosiale grupper. Påvirkningen foregår når et individ forholder seg til nærværet av ett eller flere andre mennesker. Når elevene i en klasse kommuniserer og samhandler, etablerer de mønstre og den struktur som gjør at klassen framstår

³ LP står for *Læringsmiljø og pædagogisk analyse*.

som et socialt system. Disse mønstrene og denne strukturen påvirker senere hvordan kommunikationen og samhandlingen blir i klassen. Forstår vi mønstrene og strukturen i et socialt system, kan vi også bedre forstå handlingene til de aktørene som befinner seg i systemet.

Dette systemperspektivet er vesentlig for å kunne forstå blant annet hva atferdsproblematikk er, og hvordan denne atferden kan møtes. Problematferd utøves også av individer som befinner seg innenfor sosiale systemer. Mønstrene og strukturene i de sosiale systemer barn og unge deltar i, kan dermed påvirke atferden de viser, også den problematiske atferden. Forskning viser at atferdproblemer blant annet blir forklart av en rekke faktorer i de omgivelsene eller de systemene barn og unge befinner seg i (Sørli 2000). I skolen forklares atferdsproblemer av systemfaktorer som relasjoner mellom elever, relasjoner mellom elev og lærer og de verdier og forventinger som finnes i omgivelsene (Nordahl 2000). Videre forklares også ofte atferdsproblemer av faktorer i andre sosiale systemer, der både familien og vennemiljøer står sentralt (Ogden 2001).

Denne systemforståelsen innebærer at det blir viktig å arbeide med å endre strukturer og mønstre i de sosiale systemene for å forebygge og korrigere atferdsproblematikk. Barn og unge som viser problematferd, er i en interaksjon med sine omgivelser. Endrer vi omgivelsene, forstått som mønstrene og strukturene i de sosiale systemene, vil interaksjonen endres, og dermed påvirkes også atferden.

På samme måte kan endringer av det sosiale systemet eller omgivelsene elevene befinner seg innenfor, gi et bedre læringsmiljø og bidra til både økt læringsmotivasjon og bedre læringsresultater. Læringsmiljøet kan utvikles i en retning som bidrar til positive læringsprosesser hos elevene. Det største potensialet for å endre eller utvikle barn og unges handlinger og læring i skolen ligger i å påvirke de omgivelsene som finnes i skolen og klassa eller basisgruppa."

2.6.1 Kobling imellem LP-modellen og e-læring

I og med at PO's interne skoles implementering av hhv. LP-modellen og e-læring er sammenfallende, forekommer det relevant at søge en kobling imellem disse pædagogiske og læringsmessige tilgange. En sammenholdelse av grundlæggende mål og anskuelser fra forskningslitteraturen inden for de respektive områder tegner flg. billede af fælles interesseområder:

- differentiering;
- kommunikation;
- interaktion;
- samarbejde (mere specifikt: Kooperation);
- fremme af læringsprosesser, læringsmotivation og læringsresultater;
- aktør i egen læringsproces;
- videreudvikling af skolens nuværende kontekst, herunder indhold i undervisningen, arbejds måder, læremidler, adgang til it som redskab og medium samt miljø og kultur.

Som Hansen (2008) anfører, er det en forudsætning for positive resultater af LP- modellen at videreudvikle og ændre skolens kultur på et eller flere områder. Ændringsarbejdet forudsætter på sin side, at man anvender systematiske og gennemtænkte strategier, hvis forankringen af ny viden og praksis skal etableres og føre til permanente ændringer i den pædagogiske praksis.

Ser man i denne forbindelse specifikt på e-læringens muligheder, vil den, som nævnt p. 1, kunne bidrage til denne proces som redskab til at udvikle et læringsmiljø, hvor undervisningen kan skræddersys efter den enkelte elevs behov, og den kan tilføre specialundervisningen nye metoder og nyt materiale. Videre ser Guttorm/Hansen (2005, webversion: 2) flg. perspektiver, som bidrager til at sammenkoble LP-model og e-læring (dog uden at forfatterne ekspliciterer denne relation):

"Computeren er en teknologi, der gør eleven til en aktiv deltager i egen læreproces. Den giver mulighed for, at hver elev kan lære i sit eget tempo, på eget niveau og med materialer, der passer til den enkeltes behov. Den kan bruges til selvstændig fordybelse i et stofområde og til samarbejde med andre, hvad enten disse er i samme lokale eller på den anden side af kloden. (-) It kræver en øget opmærksomhed omkring de særlige færdigheder, eleverne skal mestre for at få tilstrækkelig udbytte af de muligheder, it giver. Det kræver, at undervisningen tilrettelægges på en sådan måde, at eleverne lærer at mestre de nye medier ud fra deres egne forudsætninger. (-) Undervisningens pædagogiske metoder skal yderligere udvikle sig fra formidling til læring, hvilket betyder en bevægelse fra en statisk til en dynamisk læringsituation - fra en passiv til en aktiv elevrolle."

3. Forslag til implementering af e-læring på PO's interne skole

På nuværende tidspunkt tegner der sig et billede af flg. forslag til og muligheder af anvendelse af e-læringsressourcer:

1. **Podcasting: envejskommunikation, asynkron**
2. **Videokonference: to- og flervejskommunikation, synkron**
3. **Netmedieret kommunikations- og læringsplatform, konkret SkoleKom (FirstClass): en-, to- og flervejskommunikation, asynkron og synkron:**
 - a. **generelle fordele for elever**
 - b. **generelle fordele for undervisere**
 - c. **engelsk via e-læringsplatform**
 - d. **online lektiehjælp**
 - e. **praksisfællesskaber for undervisere**
4. **Internet:**
 - a. **temaundervisning som gruppearbejde**
 - b. **opbygning af 'viden om verden'**
 - c. **kildesøgning og kildekritik**
5. **Digitale undervisningsprogrammer**
6. **Elektronisk læringsstiltest**
7. **Elektronisk logbog/portfolio**

ad1: Podcasting

Podcasting er en metode til udgivelse af lyd- eller videofiler på internet, podcasts. Oprindeligt en sammentrækning af ordene *iPod* og *broadcasting*, men senere har udtrykket "pod" ændret betydning til "*Personal On Demand*", sådan at "podcasting" betyder "Personal On Demand Casting" eller "personlige udsendelser til afhentning". Mediet vandt popularitet i slutningen af 2004.

Man kan enten lytte til lydfilerne på sin computer eller overføre lydfilerne - manuelt eller automatisk - til en transportabel musikafspiller. På trods af navnet, kræver det ikke en musikafspiller af et bestemt fabrikat at kunne afspille podcasts. Det hyppigst anvendte format til podcasting er MP3, som de fleste musikafspilningsprogrammer understøtter (Wikipedia).

Podcast(ing) vinder større og større indpas inden for i e-læring, såvel inden for nær- som fjernundervisning med anvendelse af it. Podcasts kan i princippet anvendes på samme måde i undervisningen som almindelig video- eller lydoptagelse, men det fordelagtige ved en podcast er at eleven/brugeren let kan tilgå materialet og anvende video- og eller lyd materialet via egen pc (Ste-

nalt 2008a). Et program som Jing⁴ synes anvendeligt til formålet, evt. på et senere projektstadium fulgt op af Camtasia⁵.

Der kan peges på flg. fordele ved og anvendelsesmuligheder for podcast(ing):

- lyd, billede og lyd&billede via podcasts er en læringsmæssig fordel for elever med læseproblemer;
- via podcasts udvikles elevens lyttefærdighed (modersmål og fremmedsprog);
- via elevproduceret podcasts trænes den mundtlige præsentationsevne på modersmål og fremmedsprog (med efterfølgende feedback fra underviser og/eller andre elever);
- elevproduceret videodagbog;
- underviserproduceret podcasts som internt samarbejde inden for de samme fagområder;
- underviserproduceret podcasts til andre undervisere på den interne skoles mindre afdelinger med få undervisere;
- underviserproduceret podcasts til elever, der har vanskeligt ved at indoptage stoffet i selve undervisningssituationen og har behov for at lytte/se/se&lytte i fred og ro og i eget tempo, fx som et led i undervisningsforberedelsen;
- underviserproduceret podcasts til elever, der er forhindret i at deltage i nærundervisningen fx pga. sygdom;
- underviserproduceret podcasts til fjernundervisning på læringsture, så undervisningen kan opretholdes;
- skoleproduceret podcasts til elever i indslusningsfasen som introduktion til den interne skole, undervisere og elever;
- anvendelse af eksternt producerede podcasts til specifikke undervisningsmæssige formål, herunder fx inddragelse af mobile guides.

ad2 : Videokonference

Videokonferencen involverer også lyd og billede, men hvor en podcast afstedkommer envejskommunikation, skaber videokonferencen mulighed for to- og flervejskommunikation.

Endvidere foregår en videokonference synkront i tid. Man sidder typisk foran sin pc med et lille kamera og en mikrofon. Datastrømmen sendes via nettet til en eller flere personer, som sidder i en tilsvarende opsætning.

Man taler almindeligvis om to forskellige slags videokonferencer: desktop-videokonferencer og hardware-videokonferencer, hvor det er den første form, der er interessant for Po's interne skole. Desktop-videokonferencer forgår typisk via en alm. PC tilsluttet et webkamera, headset (hovedtelefoner med indbygget mikrofon) og noget passende software, fx Skype, MSN Messenger, Netmeeting, Polycom PVX, Adobe Connect m.fl. Denne slags konferencer er velegnet til mindre møder, hvor man ikke har behov for speciel god billed- og lyd-kvalitet, og billedet fx ikke skal vises på en projektor for en større forsamling (Stenalt 2008b).

I undervisningen bruges teknologien typisk i situationer, hvor underviser og elever befinder sig forskellige steder, dvs. i fjernundervisningsøjemed. Teknologien er i denne situation også velegnet til mere individuel vejledning af en enkelt elev.

Specifikt i regi af PO's interne skole anbefales anvendelse af videokonferencer bl.a. på læringsture, således at eleverne ad denne vej kan få kontakt til både undervisere og deres

⁴ <http://www.jingproject.com/>

⁵ <http://www.techsmith.com/camtasia.asp>

kontaktpædagog. Det kan også overvejes, om elever på læringsture ville drage nytte af kommunikation ad denne vej i et eller andet omfang med andre elever på den interne skole med henblik på at fortsætte evt. samarbejdsprojekter og/eller opretholde kontakten til det læringsmiljø, som de efterfølgende skal tilbage til og deltage i.

ad3: Netmedieret kommunikations- og læringsplatform

Inden for netmedierede kommunikations- og læringsplatforme, som fx FirstClass, anvendes såkaldte computermedierede konferencer, som fungerer ved asynkront at sende og modtage tekstbaserede meddelelser og indlæg. Det vil sige, at deltagerne principielt kan sende og læse meddelelserne og indlæggene på et hvilket som helst tidspunkt og fra et hvilket som helst sted, således at de er fri af den binding i tid og sted, der karakteriserer tilstedeværelsesundervisningen. Derfor er en sådan platform er velegnet både til 1) egl. fjernundervisning, 2) til integration i den almindelige undervisning og 3) hjemmeforberedelse.

De computermedierede konferencer giver underviseren mulighed for at skabe et elektronisk klasseværelse, hvorfra og -til der kan sendes meddelelser og indlæg. Via denne teknologi kan eleverne ikke blot få kontakt til deres underviser, men kan samtidigt arbejde sammen i grupper, deles om opgaver, give hinanden respons, bidrage til åbne diskussioner samt dele ressourcer og indsigt med hinanden.

Den asynkrone dialog i det elektroniske rum bliver automatisk "trådet", således at respons og svar på de enkelte meddelelser grafisk vises som relaterede og indikerer udviklingen i den igangværende dialog. Hermed dannes et godt grundlag for en samarbejdende tilgang til læring.

Et konferencesystem tilbyder også mulighed for synkron kommunikation i form af chat, forstået som en online skriftlig kommunikation imellem to eller flere deltagere i et 'her-og nu'. Endvidere rummer systemet rige muligheder for struktureret lagring af undervisningsmaterialer, logbøger, links, lyd-og billedfiler mv. (Blok 2005).

På PO's interne skole har man vurderet, at den elektroniske læringsplatform SkoleKom på tilfredsstillende vis kan dække undervisernes behov og ønsker i forhold til den specifikke målgruppe.

ad 3a: Generelle fordele for eleverne

For eleverne i PO's interne skole kan en konferencebaseret e-læring via platformen SkoleKom (FirstClass) få flg. fordele:

- differentiering
- udvikling af skriftlig kommunikationsevne;
- udvikling af læsefærdighed;
- tilegnelse af nye arbejdsmetoder og omgangsformer;
- større variation i arbejdsformerne med højnelse af motivationen til følge;
- større hensyntagen til forskellighed i lærings- og arbejdsstil;
- udvikling af medansvar for egen læring og selvdisciplin;
- udvikling af social kompetence og samarbejdsevne;
- deltagelse i en fælles vidensproduktion;
- udvikling af evne til idégenerering;
- udvikling af gruppesamarbejdsstrategier;
- større gensidigt engagement i fælles projekter;
- styrkelse af kontinuiteten i undervisningen, der kan foregå mere fleksibelt;
- udvikling fra passiv lytter til aktiv deltager;
- mere dybdelæring med tid til refleksion og forståelse;

- bevidstgørelse om hensigtsmæssig sprogbrug, høflighed og (net)etikette;
- evt. samarbejde med elever i den "almindelige" folkeskole.

ad 3b: Generelle fordele for underviserne

For underviserne ved PO's interne skole kan påpeges flg. fordele:

- fagligt, metodisk og socialt udbytte;
- nye og udvidede roller;
- øget interaktion og (tværfagligt) samarbejde underviserne på den interne skole imellem;
- mere tids- og stedsfleksible arbejdsformer;
- samling af materialer og informationer på ét sted med nem adgang;
- udvikling af nye perspektiver og visioner for eget fag;

Opmærksomheden skal endvidere henledes på, at PO's interne skoles trinopdeling af undervisningen med fordel kan styres via elektroniske mapper i SkoleKom. Man kunne konkret forestille sig 6 mapper svarende til 6 trin, således at eleven gives adgang til de for ham/hende relevante mapper.

Gilly Salmon's pædagogiske model

Specifikt hvad angår indkøring/tilvænnning af eleverne til computermedierede tilgang via konferencesystem, anbefales udvikling af en til formålet tilpasset model baseret på Salmon's model på 5 niveauer (2002/2006)/Blok (2005). Den illustrerer på den ene side elevens vej frem mod læring i et online undervisningsmiljø, og på den anden side peger den på de behov og krav, som må opfyldes undervejs. (Blok, 2005: 116 - 130):

Niveau 1: adgang og motivation

Niveau 2: online socialisering

Niveau 3: informationsudveksling

Niveau 4: vidensopbygning

Niveau 5: udvikling

ad 3c: Engelsk via e-læringsplatform

Med særligt henblik på højere niveauer i engelskundervisningens i PO's interne skole, skal i det flg. beskrives de computermedierede interaktionsmuligheder via dialog- og konferencebaseret software, der såvel kan afvikles som integreret e-læring i/sideløbende med nærværsundervisningen samt som fjernundervisning.

Inden for forskningen på området arbejdes der ud fra en tese om, at det fremmedsproglige skriftlige medium i det elektroniske læringsrum har en faciliterende effekt på en efterfølgende fremmedsproglig mundtlig produktion face-to-face, hvilket logisk hænger sammen med mindre kognitiv belastning inden for det skriftlige medium med bedre tid til planlægning af produktionen. Meget illustrerende betegnes computermedieret kommunikation *conversation in slow motion*.

Denne form for computermedieret sproglig læring omfatter ikke alene egentlig kommunikation om og på fremmedsproget, men også forskellige øvelses- og opgavetyper, der direkte fokuserer på indarbejdelse af specifikke sproglige elementer. Med indtænkning af den iboende differentiering imellem det asynkrone og det synkrone medium, opstiller Ambjørn (2006b) nedenstående progression med seks niveauer:

1. asynkron fokuseret træning af helt specifikke sproglige elementer (forståelsesorienterede og bundne produktive øvelser);
2. synkron fokuseret træning af afgrænsede sproglige elementer (fx i form af informationskløft-opgaver, som løses online i små grupper sprogindlærerne imellem);
3. asynkron kommunikation med et læringsmæssigt sigte sprogindlærere imellem (fx diskussioner og problemløsningsopgaver) med tidsforskydning;
4. synkron kommunikation med et læringsmæssigt sigte sprogindlærere imellem (fx diskussioner og problemløsningsopgaver) uden nævneværdig tidsforskydning;
5. asynkron kommunikation med tidsforskydning imellem sprogindlærere og indfødte sprogbrugere, enten med et egentligt læringsmæssigt sigte for deltagerne (som fx i e-tandem) eller uden;
6. synkron kommunikation uden nævneværdig tidsforskydning imellem sprogindlærere og indfødte sprogbrugere, enten med et egentligt læringsmæssigt sigte for deltagerne (som fx i e-tandem) eller uden.

Niveauerne spænder således fra fokuserede øvelsestyper over friere kommunikation med et bredere læringsmæssigt sigte til ægte kommunikation med indfødte sprogbrugere. På trods af at sidstnævnte kan finde sted uden et specifikt sigte, kan sprogindlæreren i høj grad profitere heraf læringsmæssigt, specielt hvad angår udvikling af fluency på fremmedsproget.

Det er en grundlæggende anskuelse at mennesket, og dermed også sprogindlærere, har en begrænset kognitiv bearbejdningskapacitet. Hvilken grad af kognitiv bearbejdning, en sproglig aktivitet udløser hos en sprogindlærer, er individuelt betinget og varierer fra sprogindlærer til sprogindlærer. Derfor vil det forholde sig således, at hvert niveau i progressionen vil fordre forskellige grader af kognitiv belastning hos den enkelte i henhold til det stadium i den intersproglige udviklingsproces, hvorpå man befinder sig. Differentieringspotentiallet i progressionen skal primært findes i:

- forholdet imellem forståelsesorienterede og produktive øvelser;
- forholdet imellem øvelser og egentlig kommunikation;
- forholdet imellem asynkron og synkron produktion hvad angår den kommunikative produktionshastighed;
- kompleksiteten i den sproglige produktion.

Ovenstående tilgang kan anvendes i kombination med såvel trykte undervisningsmaterialer som med digitale færdigproducerede programmer. Fordelen ved den computermedierede tilgang via konferencesystem er, at den optimalt kan tilpasses elevernes individuelle behov på et givet undervisningstrin.

ad 3d: Online undervisningsforberedelse

I de senere år diskuterer man værdien af den traditionelle lektielæsning, specielt når lektierne gives for på et kollektivt plan uden hensyn til den enkelte elevs behov på et givet stadium i læringsprocessen.

Imidlertid har lektielæsning/undervisningsforberedelse nogle fordele, som det er vanskeligt at se bort fra. Som bekendt, "er det talte ord flygtigt". Hermed mener man, at det talte ord er meget sværere at fastholde end det skrevne ord. Derfor giver det mening at lade eleverne læse informationerne i fred, ro og eget tempo, så de bedre fæstner sig i hukommelsen.

Ikke alene er det talte ord flygtigt. I en alm. undervisningstime i det fysiske klasseværelse er det umuligt at fastholde den samme opmærksomhedsgrad hele tiden. Allerede efter ca. 10 min. falder opmærksomheden brat og efter ca. 30 min. når den et minimum (for så derefter at stige igen). Endvidere er der i det fysiske rum mange forstyrrende elementer, der mindsker læringspotentialer, fx uro og den blotte fysiske tilstedeværelse af andre elever, hvis udseende, påklædning og adfærd kan virke distraherende.

Konkluderende må man konstatere, at et optimalt udbytte af undervisningen nås i kombination med en indsats uden for klasseværelset. Dertil kommer, at der nu engang er tradition for at give elever forberedelsesaktiviteter på ungdomsuddannelserne, hvorfor man er nødt til at vænne eleverne til det på folkeskoleniveau, hvis de ikke skal komme til kort i et evt. fortsat undervisnings- og læringsforløb.

Imidlertid er det væsentligt for udbyttet af undervisningsforberedelsen at sætte den ind i en sammenhæng, så eleven kan se meningen med det. Desuden skal det være afvekslende og differentieret. Som et nyere tiltag har flere kommuner og almindelige folkeskoler indført såkaldte elektroniske "lektiecafeer", som regeringen anbefaler at satse på i fremtiden for at nå målet om, at 95% af alle unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse i 2015. Det kan på denne baggrund anbefales, at PO's' interne skole vurderer mulighederne af at etablere en form for intern elektronisk lektiecafé/lektieværksted, fx via platformen SkoleKom, hvor eleverne tilbydes online lektiehjælp og/eller hjælp til mindre relevante projektarbejder uden for den egl. undervisningssituation, gerne støttet af stedets socialpædagoger. Endvidere bør der tænkes i online undervisning og forberedelse på læringsturene.

For at denne idé er realiserbar, bør socialpædagogerne tilbydes helt grundlæggende kurser i de vigtigste funktioner på en e-læringsplatform, så de kan hjælpe eleverne med at finde frem til de rette materialer på rette sted.

ad 3e: Praksisfællesskab for undervisere

Det anbefales, at PO's interne skole afsøger mulighederne af etablering af et praksisfællesskab med eksterne kolleger, såvel fra andre interne skoler på socialpædagogiske opholdssteder som fra den "almindelige" folkeskole.

En dialog- og konferencebaseret platform som fx SkoleKom er velegnet til åbne undervisnings- og læringsmiljøer for inspiration udefra og til at engagere underviserne i et eksternt samarbejde karakteriseret ved faglige og pædagogiske drøftelser samt udveksling af materialer. På denne måde bliver et større flow af informationer, viden og knowhow gjort tilgængelig for en bred kreds, såvel på nationalt niveau som, på sigt, på internationalt niveau.

Et samarbejde i netværk på tværs af skoler, kommuner, regioner eller landegrænser kan være særdeles inspirerende og medvirke til at spejle lokale tænkemåder og handlinger. Et sådant samarbejde kan bidrage til ændringer af lokale traditioner, hvis man er villig til at tage egne tanker, ideer og praksis op til overvejelse (Andersen et al. 2002).

Formår en gruppe undervisere at etablere et givende praksisfællesskab og inden for det at få gang i en dialog, vil denne dialog kunne have følgende karakteristika:

- Udforskning af faglige emner på en fri og kreativ måde.
- Præsentation af forskellige synspunkter som middel til at opnå et nyt syn på problemfeltet.
- Aflæring/opgivelse af egne synspunkter ved at lytte til hinanden.
- Plads til divergerende opfattelser.
- Skabelse af nye handlemåder på baggrund af den førte dialog.

(Wenger : 2004).

Imidlertid forholder det sig således, at et praksisfællesskab mest optimalt får nye impulser gennem nytilgang udefra, fx ved at trække på en person, som er god til at skabe kontakt og til at bygge bro mellem den enkelte gruppe og dens samarbejdende parter. Derfor skal det her anbefales, at der knyttes en løbende konsulentfunktion til praksisfællesskabet.

ad 4a: Internetbaseret temaundervisning som gruppearbejde

Internettet er særdeles velegnet til emne- og temaundervisning, hvor eleverne i en periode beskæftiger sig indgående med et emne, som fx kan være af faglig art, eller som kan handle om problemstillinger og -løsninger med betydning for elevernes personlige og sociale trivsel (fx mobning; kost; motion). Foruden det faglige aspekt, er hensigten med sådanne undervisningsforløb at udvikle elevernes sociale kompetencer i forhold til at lære om sociale normer, omgangstone, netetikette mv.

I Bryderup/Andsager (2006: 133) omtales muligheden af at lave et skoleblad eller lign., hvor eleverne på skolen samarbejder om dets indhold og udformning. Fx får små grupper/to elever et par emner, som de er ansvarlige for at skrive om, hvilket virker befordrende på ansvarsbevidsthed og samarbejdsevne. Et skoleblad er måske ret så ambitiøst på en mindre skole som på PO, men selve idégrundlaget kunne bruges til et mere realistisk projekt inden for de givne rammer.

Det er forståeligt, at et velfungerende gruppearbejde kan være vanskeligt at få etableret med den elevmålgruppe, som interne skole arbejder med. Men i en manual fra Undervisningsministeriet (Christensen et al. 2003) fastslås det, at børn og unges sociale udvikling ikke alene kan foregå i individuelle undervisningsforløb, men forudsætter berøring med visse opgaver/projekter, der udføres i (mindre) grupper. Det anses, med andre ord, for at være problematisk, hvis børn og unge i længere perioder ikke får mulighed for at indgå i forpligtende samarbejder med andre. Af den årsag kunne der være en fordel i at prøve at arbejde i den retning, ikke alene på de lidt højere undervisningstrin, men i særdeleshed med elever i udslningsfasen, der sigter mod videre uddannelse. Og med øget integration af it-mediet i undervisningen, kan muligheder inden for samarbejdende læring formodentligt øges væsentligt.

ad 4b: Netbaseret opbygning af 'viden om verden'

De unge har ofte en lille almen viden om samfundet, fordi er meget optaget af deres egen verden og generelt ikke interesserer sig nævneværdigt for den store verden.

En social kompetence omfatter imidlertid en evne til at kunne tale med om, hvad der rører sig lokalt, nationalt og internationalt, og til dette formål er internettet særdeles velegnet. Man kan læse aviser, høre radio og se fjernsyn/video over nettet, og man kan gå ind i diverse debatfora for at følge med i meningsudvekslinger om givne emner. Disse muligheder kan danne basis for både en uformel overordnet snak om de pågældende emner (fx ifm. indtagelse af måltider), men også for mere dybtgående refleksion og diskussion på de højere undervisningstrin.

Denne form for aktiviteter kunne indgå i en form for undervisningsforberedelse, som ikke behøver at forstås af den interne skoles undervisere, da de ikke kræver en specifik faglig viden.

ad 4c: Netbaseret kildesøgning og kildekritik

Det er vigtigt ifm. e-læring, at eleverne lærer at bruge Internettet hensigtsmæssigt og effektivt. Eleverne befinder sig på forskellige kompetencetrin i forhold til fx valg af søgeord, lokalisering af relevante oplysninger, når søgeordet er indtastet, skimming af fundne oplysninger, hentning og bearbejdelse af tekster, talmaterialer, billeder etc. Undervisningen skal styrke den enkelte elevs

muligheder for at begå sig på mange søge- og bearbejdningssniveauer, så der efterhånden opnås bredere og bredere kompetencer i at udnytte Internettets muligheder.

På samme tid gives eleverne lejlighed til og øvelse i at læse digitale materialer, og i skolen lægges der vægt på vurdering af digitale tekster ud fra en kildekritisk synsvinkel. Eleverne skal, med andre ord, opnå kompetence i at opsøge informationer, underkaste dem en kritisk vurdering og derefter bruge dem.

De digitale tekster rummer i sig selv store muligheder for differentiering og selektion i forhold til læserne, idet man kan vælge mellem forskellige tekstudsnit, teksttyper, informationsdybder, synsvinkler, tekstlængder, audio-visuelle præsentationsformer. (Andersen et al., 2002: 27).

Konkret til projektopgaven i samfundsfag skal eleverne på PO's interne skole bruge Internettet til at søge informationer, artikler, billeder mv. Derfor skal eleverne dels have et nøje kendskab til, hvordan søgeredskaberne fungerer, dels skal de kunne finde rundt i de mange informationskilder, og endelig skal de lære hensigtsmæssige spørgestrategier. Eleverne har således behov for at få styrket flg. arbejdsmetoder:

- planlægge en opgave før informationssøgning;
- udvælge informationskilder;
- vælge søgeudtryk og formulere spørgsmål;
- vurdere, udvælge og behandle svarene på informationssøgningen (Guttorm/Hansen, 2005, webversion: 4).

ad 5: Digitale undervisningsprogrammer

Den interne skole har allerede iværksat anvendelse af digitale, interaktive undervisnings- og træningsprogrammer. Dog ligger der for underviserne i den interne skole en fortsat opgave i afprøvning af diverse digitale programmer, før den endelige vurdering af deres anvendelighed kan foretages. Heri bør indtænkes mulige kombinationer med andre medier og undervisningsmaterialer. Endvidere må man anlægge en differentieret synsvinkel på digitale programmer i forhold til den enkelte elev, så materialerne tilgodeser den enkeltes behov på et givet tidspunkt i et læringsforløb.

Det anbefales at afsøge mulighederne bl.a. her:

Mikroværkstedet

<http://www.mikrov.dk/>

Kommunikation og læring er hjørnestenene i MikroVærkstedets virke og sortiment. Hos os favner 'kommunikation og læring' en bred vifte af undervisningsprogrammer, kommunikationsværktøjer (fx skrivestøtteprogrammer til computeren), administrationsredskaber, læringsprodukter og licenser, hovedsagelig til skoler og institutioner. Brugere er lærelystne mennesker i alle aldre.

Vi producerer og udgiver undervisningsprogrammer og lærerværktøjer til skoler og institutioner. De fleste af vores programmer forhandles som Aftaler – eksempelvis Skole Aftalen, som er et udvalg af værktøjer og læringsprogrammer til undervisning i folkeskolen. I samarbejde med Center for Børnesprog ved SDU har vi udviklet det it-baserede evalueringsredskab, sprogvurdering.dk.

En række af vores programmer fungerer også som støtte til læsning eller skrivning – i skolen, på jobbet, under uddannelse eller privat. Blandt andet læse- og skriveredskabet CD-ORD og en lang række talesynteser på skandinaviske sprog og internationale hovedsprog.

SkolePro

https://materialehylden.emu.dk/skolepro_web/7plus.php

Fx til skoler med undervisning på de ældste klassetrin i folkeskolen.

Abonnementet indeholder de programmer fra det store SkolePro-abonnement, som er relevante for i 7.-10. klasse og specialundervisningen.

Også til institutioner, der udbyder danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. Det er sammensat med fokus på dansk, men der er også programmer til anden træning. Programmerne dækker spektret fra Danskuddannelse 1 til 3.

Endvidere anbefales det, at der søges etableret et samarbejde imellem underviserne på hhv. PO's og et andet socialpædagogisk opholdssteds interne skoler mhp. skabelse af tværinstitutionelle faggrupper, der som et led i en samarbejdende tilgang til e-læring går sammen om at finde frem til og udveksle erfaringer med givne digitale materialer inden for det pågældende fagområde. Denne videndeling kan med fordel foregå over tid via e-læringsplatformen SkoleKom, hvor dele af dette projekts efteruddannelseskurser ligeledes afvikles.

ad6: Elektronisk test i læringsstil

Ifm. med implementering af e-læring i PO's interne skole anbefales det at understøtte denne proces med at teste elevernes læringsstile med henblik på at det optimale udbytte nås for den enkelte elev. Til dette formål kan peges på den tilgang, som @aventures anvender.

[Temahæfte om læringsstile](#)

[Lærervejledning til grundskolen](#)

[Oversigt over de fire læringsstile til læreren på mellemtrinnet](#)

[Oversigt over de fire læringsstile til elever og lærere i overbygningen](#)

[Test i læringsstil](#)

ad7: Logbog/portfolio som refleksionsværktøj⁶

En logbog eller en portfolio er et organisationsværktøj for elever og undervisere, og de bruges til forberedelse, gennemførelse, dokumentation, eftertanke, refleksion, og evaluering af undervisnings- og læringsforløb. Ifm. implementering af e-læring i PO's interne skole anbefales det at understøtte denne proces med elektronisk logbog eller portfolio.

Et eksempel på en elektronisk logbog er SkoleMedi@'s: <http://logbog.skolemedia.dk/> men markedet bør nærmere undersøges.

4. Projektrelaterede spørgsmål til skolen/underviserne

Dernæst at finde frem til en intern fordeling af de forestående opgaver ifm. implementering af de beskrevne e-læringsressourcer og afsøge forskellige gensidige samarbejdsmuligheder imellem den interne skoles afdelinger, herfra dog undtaget fjernundervisning ifm. læringsturene, hvorfra der ikke bidrages med ressourcer, men kun modtages ressourcer. Mere konkret handler det om at få afklaret flg. spørgsmål:

⁶ Der er visse definatoriske forskelle, som imidlertid ikke behandles her.

- Hvilke af de beskrevne it-ressourcer vil man anvende til e-læring i hvilke af opholdets faser, herunder på læringsturene?
- Hvilke af de beskrevne it-ressourcer vil man satse på til e-læring til hvilke fag?
- Hvilke af de beskrevne it-ressourcer kan med fordel kombineres?
- Hvad er de specifikke læringsmæssige formål med anvendelse af givne it-ressourcer i givne faser og i givne fag?
- Kunne implementering af e-læring evt. føre til en højere grad af tværfaglig undervisning og tværfagligt samarbejde internt i PO's interne skole?
- Kunne implementering af e-læring med fordel udnyttes til undervisningsforberedelse fx i form af et tidssvarende online lektieværksted, hvor eleverne x antal gange om ugen kan få hjælp til bestemte opgaver, herunder samarbejdsopgaver (gruppe- og projektarbejde)?
- Hvilke afdelinger af den interne skole kan bidrage med udvikling af hvilke ressourcer?
- På hvilken måde kan man gradvist introducere eleverne til de forskellige former for e-læring uden at afskrække og overbelaste dem?

5. Efteruddannelseskurser

Afholdte kurser

- 29.04.2009
Mads Bo-Kristensen, specialkonsulent, Videnscenter for Integration:
E-læring: Materialer, rum og praksis.
 - 06.09.09
Lise Steinmüller, Afdelingsleder for medie og pædagogik, @ventures
Daglig leder af Nationalt Videncenter for E-Læring
Temadag om læringsstile.
-

Kurser 2010

- 17.03 + 14.04.2010
Chresteria Neutzsky-Wulff, instruktør
Kursus: *Lyd og video til differentieret læring (1) og (2).*
- 19.05.2010 + 26.05.2010
Lone Ambjørn, instruktør
Chresteria Neutzsky-Wulff, instruktør
Kursus: *Differentieret e-læring via den netmedierede kommunikations- og læringsplatform. Introduktion (1) og (2.)*
- November 2010
Lone Ambjørn, instruktør
Chresteria Neutzsky-Wulff, instruktør
Workshop: *Status for implementering af e-læring i praksis på PO's interne skole og planlægning af det videre forløb.*

eller

Kursus: *Differentieret e-læring via den netmedierede kommunikations- og læringsplatform. Præsentation og udvikling af e-opgavetyper.*

Det skal understreges, at der i ovenstående e-læringskurser ikke er tale om fokus på selve det it-tekniske aspekt. Dette forventes kursisterne at besidde kendskab til før kurserne eller sideløbende at få hjælp til fra it-supportere, der står til rådighed i kursusforløbet. Tanken er derimod at hjælpe både de enkelte undervisere samt faggrupper til at indtænke implementering af e-læring ud fra en pædagogisk og (fag)didaktisk synsvinkel samt bibringe dem en reflekterende holdning og erfaringsdannelse i relation til brug af it i praktiske læringsprocesser.

I afvikling af ovenstående tages bl.a. udgangspunkt i den såkaldte erfaringspædagogik⁷. Her bliver en af de større udfordringer at få etableret et elektronisk samarbejde i SkoleKom og få det til at fungere optimalt. I de perioder, der ligger imellem kurserne, samarbejder kursisterne i det elektro-

⁷ Erfaringspædagogikken benævnes også *learning by doing* (læring gennem handling), som er udmøntet af en af denne retnings ophavsmænd, John Dewey. Et anden kendt slagord af Dewey er 'trying and undergoing'. Her er undergoing refleksionen af trying. Altså skal der reflekteres (undergoing) over det man gør ud fra ens handlinger (trying). Kilde: <http://www.wikipedia.dk/>

niske rum (SkoleKom) om forskellige opgaver samt udveksler viden om og erfaringer med forskellige aspekter af e-læring med støtte fra projektkonsulenterne. Kursisternes afprøvning af de forskellige facetter af denne form for samarbejde en helt klar forudsætning for, at de efterfølgende i deres egenskab af undervisere vil være i stand til at integrere e-læring i egne fag med egne elever. Dette forhold vil deltagerne blive gjort opmærksomme på både i et introducerende kursusmateriale samt på selve kurserne.

6. Referencer og anden relevant litteratur

- Agertoft, AnneLise/Bjørnshave, Inge/Lerche Nielsen, Jørgen/Nilausen, Jørgen (2003): *Netbaseret kollaborativ læring. – En guide til undervisere*. Billesø og Baltzer.
- Agertoft, AnneLise/Bjørnshave, Inge/Lerche Nielsen, Jørgen/Nilausen, Jørgen (2003): *Deltager i netbaseret læring. – En guide til samarbejde*. Billesø og Baltzer.
- Ambjørn, Lone (2006a): Differentiering og kreativitet i det elektroniske asynkrone læringsrum. *Sprogforum*, 38, 37-44.
- Ambjørn, Lone (2006b): Differentiering og bevidstgørelse i det fremmedsproglige e-læringsrum. *Tidsskrift for universiteternes efter- og videreuddannelse*, 3. årgang, nr. 7, 1-13.
- Ambjørn, Lone (2009): *Lær om læring*. Internt undervisningsmateriale, ASB, Aarhus Universitet.
- Andresen, B. B. (2005) (Red.). *Håndbog i pædagogisk it-vejledning*. Vejle: Kroghs Forlag.
- Andersen, Pia Guttorm/Hansen, Ole (2005): Hvordan kan man tilrettelægge en indsats for elever med særlige behov? I Andresen, B.B. Webversion: http://www.image.ece.ntua.gr/spero/workshop/denmark/2_IT%20og%20s-rliq%20indsats%20BBA.pdf
- Andersen, Pia Guttorm/Hansen, Ole/Jeppesen, Karl/Kristmundsson, Gudmundur/Tamago, Javier (2002): Informations- og kommunikationsteknologi & særlige behov i undervisningen. *Socrates-programmets AKTION 8, Bruxelles/KVIS kvalitetsprogrammet*, Undervisningsministeriet, København.
- Blok, Rasmus (2005): *Undervisningen i netværket. E-læring, E-struktion og E-tiviteter*. Syddansk Universitetsforlag.
- Bo-Kristensen, Mads (2008): Når andetsprogsunderviseren går online – om ændringer i professionsidentitet. *Sprogforum*, 42, 47-54.
- Bo-Kristensen, Mads/Schelde, Herluf (2006): Skriften på skærmen. Om underviserens kompetencer i online miljøer. *Sprogforum*, 38, 31-36.
- Bo-Kristensen, Mads/Ankerstjerne, Niels Ole/Neutzsky-Wulf, Chresteria/Schelde, Herluf (2009): Mobile city og sprogguider. – Nye forbindelser mellem formelle og uformelle læringsmiljøer. *Læring og Medier (LOM)*, nr. 2, 13 sider.
- Bryderup, Inge M./Andsager Gry (2006): *Skolegang for anbragte børn og unge*. København: Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.
- Christensen, Finn/Sønderskov Rasmussen, Preben/Hansen, Ole/Fjældstad, Hannah (2003): *Manual for tilsyn med undervisning i dagbehandlingstilbud samt på opholdssteder og døgninstitutioner*. Kbh.: Undervisningsministeriet.
- Christensen, Ole/Schwartz, Stephen (2008): Lydpodcasting i folkeskolen. *Folkeskolen*, maj.
- Gejel, Jan (200?): Defensiv eller offensiv ikt-strategi? *Webpublikation*, Social og -Sundhedsskolernes ikt-projekt, www.sosunoeglen.dk
- Guttorm, Pia/Hansen, Ole (2005): Hvordan kan man tilrettelægge en indsats for elever med særlige behov? *Webpublikation*.
- Hansen, Ole (2008): Vi gør det, der virker. *Webpublikation*, Professionshøjskolen, University College Nordjylland.
- Hansen, Ole/Nordahl (red.) (2009): *LP-modellen. Læringsmiljø og Pædagogisk Analyse*. Frederikshavn: Dafolo.
- Harlung, Asger (2008): Podcasting i undervisning og læreprocesser. *Webpublikation*, @ventures, Kompetencecenter for e-læring.
- Heilesen, Simon (2004): *Det digitale nærvær. Viden og design i nye medier*. Roskilde Universitetsforlag.
- Hubert, Bernt (2008): Ingen mediepædagogik uden en mediekultur. *Webpublikation*, *Folkeskolen.dk*, maj 08.
- Høgh, Karin (200?): Podcatching. – Sådan finder, henter og abonnerer du på podcasts. *Webpublikation*.
- Høgh, Karin (200?): Podcatching for undervisere. – Sådan finder, henter og abonnerer du på podcasts hjemme og på skolen. *Webpublikation*.
- Jensen, Tine Wirenfeldt/Stenalt, Maria Hvid (2008): Hvad er et godt virtuelt læringsmiljø? Betydningen af klimaet i det medierede læringsrum. *Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift*, 3/5, 10-15.

- Kildedal, Karin/Kildedahl Nielsen, Dorthe (2008): *Pædagogik fra Farsø. Arbejdet med udstødte unge kræver læssevis af omsorg*. Solhaven & Himmerlands Rådgivnings Center.
- Maribo, Signe Hvid (2003) : Videokonference i undervisningen.
Webpublikation.
- Mathiasen, Helle (red.)(2006): *Læring og IT. – Kompetenceudvikling på de videregående uddannelser*. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (2007): National strategi for ikt-støttet læring. Indsats for at fremme anvendelsen af ikt-støttet læring 2007-2009.
- Neutzsky-Wulff, Chresteria (2009a): Nærhed i fjernundervisning. – Om brugen af audio & video i sprogundervisning. *Læring og medier (LOM)*, nr. 2, 29 sider,
- Neutzsky-Wulff, Chresteria (2009b): Cyberpædagogik i de klassiske fag. – Et inspirationsmateriale. *EMU, webpublikation*, 46 sider.
- Nordahl, Thomas (2000): *En skole – to verdener. Et teoretisk og empirisk arbeid om problematferd og mistilpasning i et elev- og lærerperspektiv*. NOVA-Rapport 11/00. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Nordahl, Thomas (2004): *Eleven som aktør. Fokus på elevens læring og handlinger i skolen*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Nordahl, Thomas (2005): *Læringsmiljø og pedagogisk analyse. En beskrivelse og evaluering af LP-modellen*. NOVA-Rapport 19/05. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Ogden, T. (2001): *Sosial kompetanse og problematferd i skolen*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Salmon, Gilly (2002/2006): *E-tivities. The key to active online learning*. London/New York: RoutledgeFalmer, Taylor & Francis Group.
- Steinmüller, Lise (2004): *Læring, læringsstile og intelligenser i e-læringen. @ventures, Kompetencecenter for e-læring*, Århus. Temahæfte, jan. 04.
- Stenalt, Maria Hvid (2008a): Podcasting på AU.
Webpublikation.
- Stenalt, Maria Hvid (2008b): Videokonference.
Webpublikation.
- Sørli, M-A. (2000): *Alvorlige atferdsproblemer og lovende tiltak i skolen. En forskningsbasert kunnskapsstatus*. Oslo: Praxis forlag.
- Undervisningsministeriet (1996): *Skolen og specialundervisning. Om at lave individuelle undervisningsplaner*. Temahæfte nr. 16. <http://www.laer-it.dk/gen/tema/tema16/temahft.htm>
- Wenger, Etienne (2004): *Praksisfællesskaber. Læring, mening og identitet*. København: Hans Reitzels Forlag. (På dansk ved Bjørn Nake).